

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
गृह मन्त्रालय
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल

मिति: २०८० मंसिर १०

मन्जु कुमारी पोखरेल
(कानून अधिकृत)

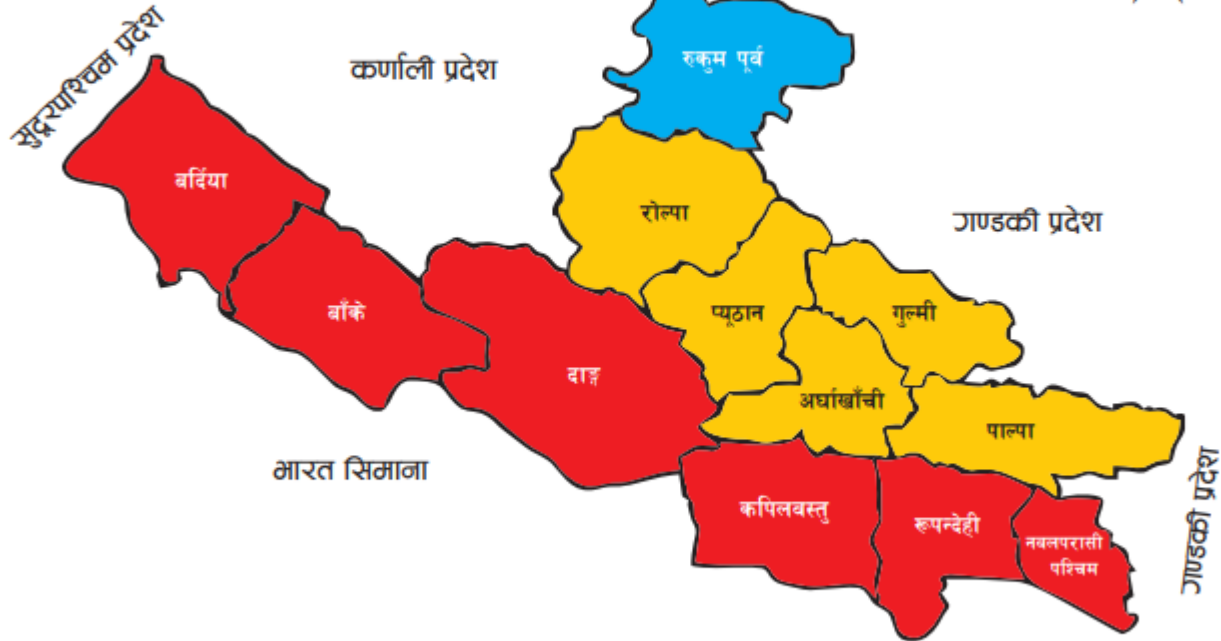
गृह मन्त्रालय¹

लुम्बिनी प्रदेशको नक्सा

प्रदेश नं. ५ को नक्सा

लुम्बिनी प्रदेशमा सम्भाव्य प्रकोपहरु

- भुकम्प
- बाढी
- पहिरो
- चट्याङ्ग
- असिना
- हावा-हुरी
- शित लहर
- तातो-हावाको लहर

प्राकृतिक

- सडक दुर्घटना
- महामारी
- सर्पदंश
- वन्यजन्तु आक्रमण
- आगलागि

गैर-प्राकृतिक

95276 Bares

प्रदेश आवधिक योजनामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण

दिर्घकालिन सौच

➤ विपद्को घटना र यसको असर एवम् प्रभाव न्यूनीकरण भएको हुने

लक्ष्य

➤ जलवायु परिवर्तन, प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् सिर्जित हानी र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने

उद्देश्य

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वानुमान तथा व्यवस्थापन गरी विपद्ले बढाउने गरिबी र संकट न्यून गर्नु
- विपद्को प्रभाव न्यूनीकरण गरी तदारुकताका साथ उद्धार, राहत, प्रतिकार्य र यथाशिघ्र पुनर्उत्थान गर्नु

रणनीतिहरू

१. प्रदेशको अवस्था अनुरूपका भूमी तथा बस्ती व्यवस्थापन गर्ने
२. विपद् सिर्जित गरिबी न्यूनीकरणका लागि विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
३. विपदले असर गर्नसक्ने स्थानहरूको पहिचान गरी सम्भावित प्रभावको न्यूनीकरण गर्ने
४. पूर्व तयारी गरी विपद् व्यवस्थापनमा प्रभावकारीता ल्याउने
५. वन तथा संरचना निर्माणका संहिता कडाइका साथ लागु गर्ने ।

६. विपद पश्चातको व्यवस्था, शिघ्र उद्धार, प्रतिकार्य तथा राहत प्रदानलाई प्रभावकारी ढंगले संचालन गर्ने

७. जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको कार्यक्रम लागु गर्ने

- उल्लेखित रणनीति कार्यान्वयन गर्न ३० वटा कार्यनीतिहरू निर्धारण गरिएको छ ।
- कार्यनीतिहरू अन्तरमन्त्रालयगत सम्बन्धित भएकोले सम्बन्धित सबै मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूले सोही बमोजिम कार्य संचालन गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून तथा नियमहरू

प्रदेश स्तरीय कानूनहरू

- ❖ प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्य सञ्चालन (चौथो संसोधन) निर्देशिका, २०७६
- ❖ द्वन्द प्रभावित घाइते तथा अपागं व्यक्तिहरूको उपचार (राहात तथा पुनर्स्थापना) सम्बन्धी कार्यविधि - २०७६
- ❖ हवाई उद्धार सम्बन्धी कार्यविधि २०७९
- ❖ विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना २०७९-२०८७
- ❖ मनसुन पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

संघिय कानून

- ❖ विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र नियमावली २०७६
- ❖ विपद् पिडित उद्धार राहात सम्बन्धि मापदण्ड २०७७

प्रदेश विपद् व्यवस्थापन संरचना

१. प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद- मुख्यमन्त्रीको अध्यक्षतामा
२. प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति- गृह-मन्त्रीको अध्यक्षतामा
३. प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन समिति – गृह सचिवको अध्यक्षतामा

प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्

- क. मुख्यमन्त्री - अध्यक्ष
- ख. प्रदेश सरकारका मन्त्रीहरू - सदस्य
- ग. प्रदेश सभाका विपक्षी दलका नेता - सदस्य
- घ. प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिव - सदस्य
- ङ. प्रदेश योजना आयोगका उपाध्यक्ष - सदस्य
- च. प्रदेश सरकारका सबै मन्त्रालयका सचिवहरू - सदस्य
- छ. विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा बिज्ञता हासिल गरेका ब्यक्तीहरू मध्येबाट कम्तिमा १ जना महिला प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद् बाट मनोनित - २ जना
- सदस्य
- ज. गृह मन्त्रालयका सचिव - सदस्य-सचिव

प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति

क. मन्त्री, गृह मन्त्रालय	-अध्यक्ष
ख. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयका सचिव, १ जना	-सदस्य
ग. गृह मन्त्रालयका सचिव	-सदस्य
घ. प्रदेश सरकारका सबै मन्त्रालयका सचिवहरू	-सदस्य
ड. प्रमुख प्रदेश प्रहरी कार्यालय लुम्बिनी प्रदेश	-सदस्य
च. अध्यक्ष उद्योग, वाणिज्य महासंघ	-सदस्य
छ. अध्यक्ष नेपाल यातायात व्यवसायी महासंघ	-सदस्य
ज. प्रमुख नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लुम्बिनी प्रदेश	-सदस्य
झ. गृह मन्त्रालयका विपद् हेर्ने महाशाखा प्रमुख	- सदस्य-सचिव

आ.व. ०८०।०८१ को नीति तथा कार्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन

१. संघ, स्थानीय तह र अन्य सरोकारवालाको समन्वयमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा विपद् प्रतिकार्य तालिमलाई निरन्तरता दिदै खोज, उद्धार तथा राहतका साथै विपद् व्यवस्थापन सामग्री सहज रूपमा उपलब्ध गराइने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२. संघिय निकायसँग समन्वय गरी प्रदेशको बृहत्तर विपद् जोखिम नक्शाङ्कनको उपयोग गरिनेछ ।
३. प्रदेशको आफ्नै भौगोलिक सूचना प्रणाली स्थापना गरी प्रदेशको विकास प्रक्रियामा उपयोग गर्ने रणनीति लिइनेछ ।
४. प्रदेश आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रलाई स्तरोन्नति गरी प्रभावकारी बनाइनेछ ।
५. जिल्ला र स्थानीय आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रको क्षमता वृद्धि गरी सुदृढ गरिनेछ ।

प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन रणनीतिक कार्ययोजना

मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

बान्तरिक मामिला तथा सञ्चार मन्त्रालय
लुम्बिनी प्रदेश
मुकाम: बुटवल

विपद् जोखिम न्यूनीकरण
रणनीतिक कार्ययोजना

२०७९-२०८७
(सन् २०२३-२०३०)

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल

२०७८

६०९६

२. आ.व.२०७९/८० मा १२ जिल्लामा भएका विपद्का घटना विवरण :

क्रस	घटना	सख्या
१	आगलागी	६३०
२	बाढी	३
३	पहिरो	७५
४	हावाहुरी	०
५	चट्याग	४०
६	सर्पदश	९४
७	खोलाले बगाएको	३८
८	जगली जनाबारको टोकाइ	४३
९	पानिमा डुबेको	१६६
१०	महामारी	२
११	डुबान	२९
१२	सडक दुर्घटना	३६४४
१३	बिषाक्त सेबन	२५
	जम्मा	४७८९

आ.व.२०७९/८० मा १२ जिल्लामा भएका विपद्बाट घाइते तथा मृत्युको विवरण :

क्रस	घटना	मृत्यु	घाइते	बेपत्ता	
१	आगलागी	३०	५४	०	
२	बाढी	०	०	०	
३	पहिरो	१२	८	०	
४	भारीबर्षा	०	७	०	
५	चट्याग	११	३३	०	
६	सर्पदश	२१	७४	०	
७	खोलाले बगाएको	२५	३	१३	
८	जगली जनाबारको टोकाइ	११	४०	०	
९	पानिमा डुबेको	१६६		०	
१०	महामारी	२	२	०	
११	डुबान	०	०	०	
१२	सडक दुर्घटना	३४३	६४५२	०	
१३	बिषाक्त सेबन	३	७४	०	
		६२४	६७४७	१३	

आ. व. २०७९/०८० को राहत वितरण

क्र. सं.	जिल्ला	राहत रकम	पुनर्निर्माण रकम	कुल रकम
१	रूपनदेही	रु ६००,०००	-	रु ६००,०००
२	कपिलवस्तु	रु १,०३०,०००	-	रु १,०३०,०००
३	पाल्पा	रु ३७०,०००	रु ४,५७५,०००	रु ४,९४५,०००
४	गुल्मी	रु ८८८,५००	रु ४३,८६७,५००	रु ४४,७५६,०००
५	अर्घाखाँची	रु ३,३८०,०००	रु ५,०४०,०००	रु ८,४२०,०००
६	दाङ	रु ९४०,०००	-	रु ९४०,०००
७	प्यूठान	रु ५,७५०,०००	-	रु ५,७५०,०००
८	रोल्पा	रु २,२००,०००	रु १,०८०,०००	रु ३,२८०,०००
९	रूकुम पुर्व	-	-	रु ०
१०	बाँके	रु ५०,०००	-	रु ५०,०००
११	बर्दिया	रु ११,४४५,३००	-	रु ११,४४५,३००
१२	नवलपरासी पश्चिम	-	-	रु ०
	जम्मा	रु २६,६५३,८००	रु ५४,५६२,५००	रु ८१,२१६,३००

चालु आ.व. ८०/८१मा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम

- विपद् व्यवस्थापन उद्धार साधन खरिद
- प्रदेश आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रको स्थापना र सोको लागि उपकरण खरिद
- विपद् घटना सम्बन्धी प्रदेश भित्रका सबै निकाय एवं तहलाई जानकारी दिन (warning system application) निर्माण
- विपद् व्यवस्थापन सामग्रीहरू भण्डारणको लागि घरभाडा
- विपद् व्यवस्थापन सामग्री खरिद

आ. व. २०८०/०८१ को राहत वितरण

क्र. सं.	जिल्ला	राहत रकम	पुनर्निमाण रकम	कुल रकम
१	रूपन्देही	रु २०,०००	-	रु २०,०००
२	कपिलवस्तु	रु २३०,०००	-	रु २३०,०००
३	पाल्पा	रु २१०,०००	-	रु २१०,०००
४	गुल्मी	रु ६०,०००	-	रु ६०,०००
५	अर्घाखाँची	-	-	रु ०
६	दाङ	रु १५०,०००	-	रु १५०,०००
७	प्यूठान	रु ४१०,०००	रु ११,४७५,०००	रु ११,८८५,०००
८	रोल्पा	रु २८०,०००	रु २,०७०,०००	रु २,३५०,०००
९	रुकुम पुर्व	-	-	रु ०
१०	बाँके	-	-	रु ०
११	बर्दिया	-	-	रु ०
१२	नवलपरासी पश्चिम	रु १२०,०००	-	रु १२०,०००
	जम्मा	रु १,४८०,०००	रु १३,५४५,०००	रु १५,०२५,०००

चालु आ.व. ८०/८१मा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम

- विपद् पूर्व तयारी सम्बन्धी गोष्ठी
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कृतिम अभ्यास (Tabletop and simulation exercise)
- विपद्को उच्च जोखिममा रहेका स्थानीय तहलाई विपद् प्रतिकार्य तालिम
- प्रदेशका विपद् जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान र नक्शाङ्कन कार्यक्रम
- NEOC, DDMC र LEOC सँग अन्तरआवद्धताका लागि अन्तरक्रिया कार्यक्रम
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयमा रेडियो, टेलिभिजन बाट सचेतनामूलक सामग्री प्रसारण

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि आगामी योजनाहरू

- प्रदेश भित्रका विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान तथा नक्साङ्कन गरी प्रदेशको विपद् प्रोफाइल तयार गर्ने ।
- प्रदेशभित्र Integrated Disaster Management and Early warning System जडान गर्ने ।
- विपद्मा खोज तथा उद्धार कार्यलाई छिटो छरितो बनाउन थप स्थानमा हेलिप्याड निर्माण गर्ने ।
- प्रदेश आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने ।
- प्रदेश स्तरमा विपद् व्यवस्थापन क्षमताको नक्साकन गर्ने ।

समस्या/चुनौतीहरू

- संघ र प्रदेश विच समन्वयको कमी र अन्यौलताको अबस्था ।
- अन्तर प्रदेश र स्थानीय तह बिच समन्वयको अभाव ।
- विपद् जोखिममा रहेका केही स्थानीय तहका बस्ती स्थान्तरण गर्न नसकिएको ।
- पर्याप्त मात्रामा विपद् सामाग्रीको अभाव भएको ।
- विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान तथा नक्सांकन गर्न बाँकी रहेको ।
- (विपद् सामाग्री खरिद गर्ने विषय)

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि तर्जुमा गर्नुपर्ने नीतिहरू तथा कानूनहरू

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन र नियमावली तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- प्रदेश स्तरिय विपद् नीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- विपद् खोज तथा उद्धारका सामाग्रीहरू खरिद गरी भण्डारणको व्यवस्थापन तथा दक्ष जनशक्तीलाई तालिम प्रदान गर्ने ।
- प्रदेश विपद् जोखिम नक्शांकन गरी विपद् जोखिम पार्श्वचित्र तयार गर्ने ।

धन्यवाद

